

Коробка С.В.,
*к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького*

ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

В статті звертається увага на сучасний стан сільського зеленого туризму, подано перспективи подальшого розвитку в Україні. Сучасний досвід та наукові дослідження засвідчують, що прискорений розвиток сільського зеленого туризму може відіграти роль каталізатора структурної перебудови економіки, розв'язати соціально-економічні проблеми у сільській місцевості.

Ключові слова: туризм, сільський туризм, сільська місцевість, стратегічний напрям.

Постановка проблеми. Для забезпечення комплексного соціально-економічного піднесення сільської місцевості потрібно сприяти розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Оскільки, українське село потребує докорінних змін, зелений туризм може сприяти працевлаштуванню сільського населення.

Активного розвитку та формування нових напрямів зазнає туристична індустрія світу. Поряд з традиційними видами туризму розвиваються різноманітні нетрадиційні форми відпочинку та подорожей. Це в основному пов'язано з поширенням ідеї екологізації життя.

За даними офіційної статистики, нині в Україні залишилося близько 28,6 тис. сіл. Переважну частину населення цих сіл складають особи пенсійного або працездатного передпенсійного віку, при цьому, у 8,5 тис. сіл упродовж останніх трьох років не народилася жодна дитина. Такі поселення приречені на зникнення, а це призводить до втрати сільських традицій, які є колискою національної культури. Майже 60 % мешканців сільської місцевості перебувають за межею бідності [3].

За таких обставин селянин змушений до пошуку нових сфер діяльності, які забезпечували б йому хоча б мінімальний дохід. Розвиток сільського зеленого туризму міг би покращити таку тенденцію в українських селах, збільшити матеріальний статок та більш-менш вирішити питання зайнятості сільського населення.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. В Україні сільський туризм як об'єкт дослідження розглядають передусім у контексті вирішення проблем розвитку сільських територій, сільських громад, зайнятості сільського населення. Це зумовлено необхідністю розвитку додаткових видів підприємницької діяльності в сільській місцевості, створенням повноцінних умов оздоровлення й відпочинку жителів міст і мегаполісів. Підтвердження цьому знаходимо в працях українських науковців Ю. Зінька, Н. Васильєва, Н. Кудли, І. Кудінова, Л. Головка, Ю. Алексєєва, В. Євдокименко, А. Корлоль, М. Лендела, В. Мікловди, М. Пітюлича, С. Соколенко та інших дослідників.

Формування цілей статті: розглянути роль і місце сільського зеленого туризму в розвитку національної туристичної галузі і соціально-політичної ситуації в сільській місцевості, визначити першочергові заходи щодо забезпечення регуляторного впливу держави та приведення їх у відповідність зі стратегією України на європейську інтеграцію.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільський туризм є важливим фактором розв'язання соціально-економічних проблем сільської місцевості – це зростання зайнятості на селі, розвиток сільської інфраструктури, отримання стабільних та вагомих прибутків селян, зміцнення бюджету сільських поселень.

У світі сільський зелений туризм розглядається як альтернатива сільському господарству за розмірами отриманих прибутків. До того ж, розвиток інфраструктури сільського туризму не вимагає таких значних капіталовкладень, як інші види туризму і може здійснюватися за рахунок коштів самих селян без додаткових інвестицій. Скорочення міграції з сіл до міст надасть змогу заощадити значні фінансові й матеріальні ресурси, адже, за підрахунками експертів Європейського банку реконструкції та розвитку, облаштування в місті вихідця з сільської місцевості в 20 разів дорожче, ніж створення умов для його життя і роботи в селі [4]. Сьогодні господарі понад 600 садиб із 18 областей України запрошують на відпочинок до своїх садиб.

У більшості Європейських країн сільський туризм – це симбіоз людини і природи, а міста із селом. Основні центри сільського зеленого туризму в Україні тяжіють до рекреаційних центрів – чистих річок, лісових масивів, морського узбережжя, озер та водоймищ, а також до архітектурних комплексів міст та сіл. Туристи, які перебувають на відпочинку беруть участь у сільськогосподарських роботах – косять, збирають урожай. Це дає можливість міському жителю відчувати себе селянином і отримати задоволення від власної праці і такого виду відпочинку.

Сільський зелений туризм – це специфічна форма відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого селянського, підсобного або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості та культурної, історичної та етнографічної спадщини регіону [1, С. 138-143]. Даний вид туризму передбачає перебування туристів у власному житловому будинку сільського господаря, окремому (гостьовому) будинку або на території особистого господарства.

Він виступає одним із засобів диверсифікації джерел прибутків сільського населення, важливим компонентом комплексного розвитку сільських територій та сільської інфраструктури, а також як один з факторів подолання бідності в сільській місцевості. Всі ці елементи сприяють активній підтримці та заохоченню державою, доступ до діяльності в цій сфері максимально спрощений. Суб'єкти, які надають послуги в цій сфері, отримують усілякі преференції, у т.ч. і податкові.

Інша позитивна сторона розвитку сільського зеленого туризму полягає в отриманні додаткових перспектив для пропаганди української культури, поширенню знань та інформації про історичні, природні, етнографічні атрибути України, що сприяє визнанню сільського туризму суспільно цінною та корисною сферою відносин, а також заслуговує на ґрунтовну підтримку з боку держави. Наша країна має багато різноманітних пам'яток природи, історії і культури, національними традиціями, можливостями отримання екологічно чистих продуктів, відпочинку в умовах красивої природи.

Центральною фігурою в організації відпочинку на селі виступає сільська родина та сільська садиба. Згідно українського законодавства [5, С. 143] “сільська родина - члени особистого селянського, особистого підсобного або фермерського господарства, що здійснюють господарську діяльність з використанням земельних ділянок та майна, які їм належать на правах власності або оренди відповідно до законодавства України”; ”сільська садиба – житловий будинок з присадибною земельною ділянкою, в якому постійно проживає сільський господар та члени його родини або інший житловий будинок, що знаходиться за місцем постійного

проживання зазначених осіб, та належить на праві власності сільському господарю або будь-кому з членів родини, що постійно проживають разом з ним”.

На прибутковість і перспективність розвитку сільського зеленого туризму впливають наступні чинники рис. 1.

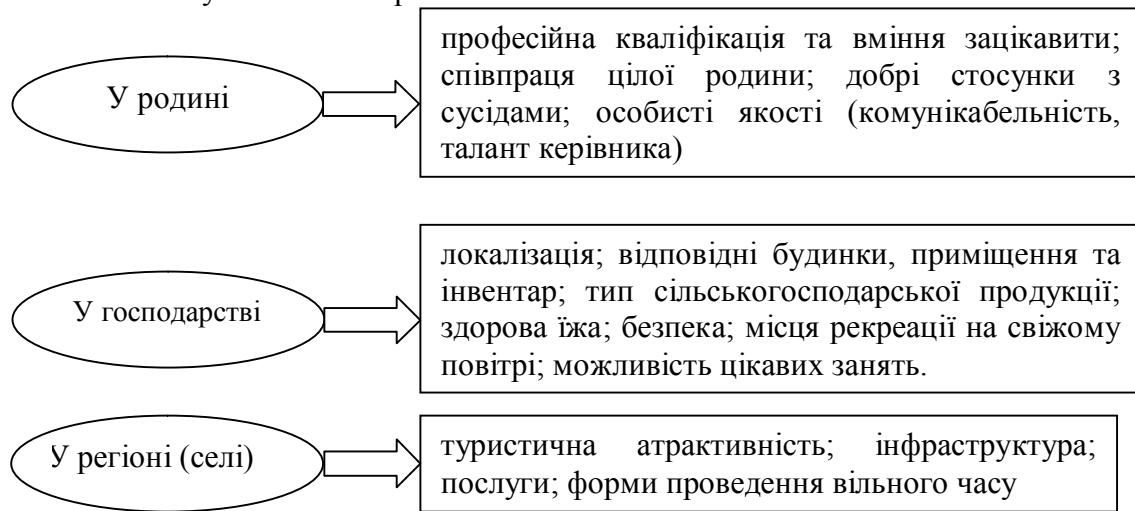

Рис. 1. Чинники успіху розвитку сільського зеленого туризму*

* узагальнено автором [9]

Сільський туризм можна розглядати як додатковий вид підприємницької діяльності, який дає селянам певні додаткові доходи, а також одним з способів підвищення зайнятості членів сільської родини.

Власник сільської садиби може отримувати реальні доходи у сфері сільського туризму від наступних видів діяльності рис. 2.

Розвиток туризму в сільській місцевості – це розвиток туристської індустрії даної території як складного комплексу міжгалузевих взаємовідносин. Щоб забезпечити конкурентоспроможність сільської місцевості і туристичної індустрії не може розвиватись стихійно. Вони потребують уважного та кваліфікованого управління.

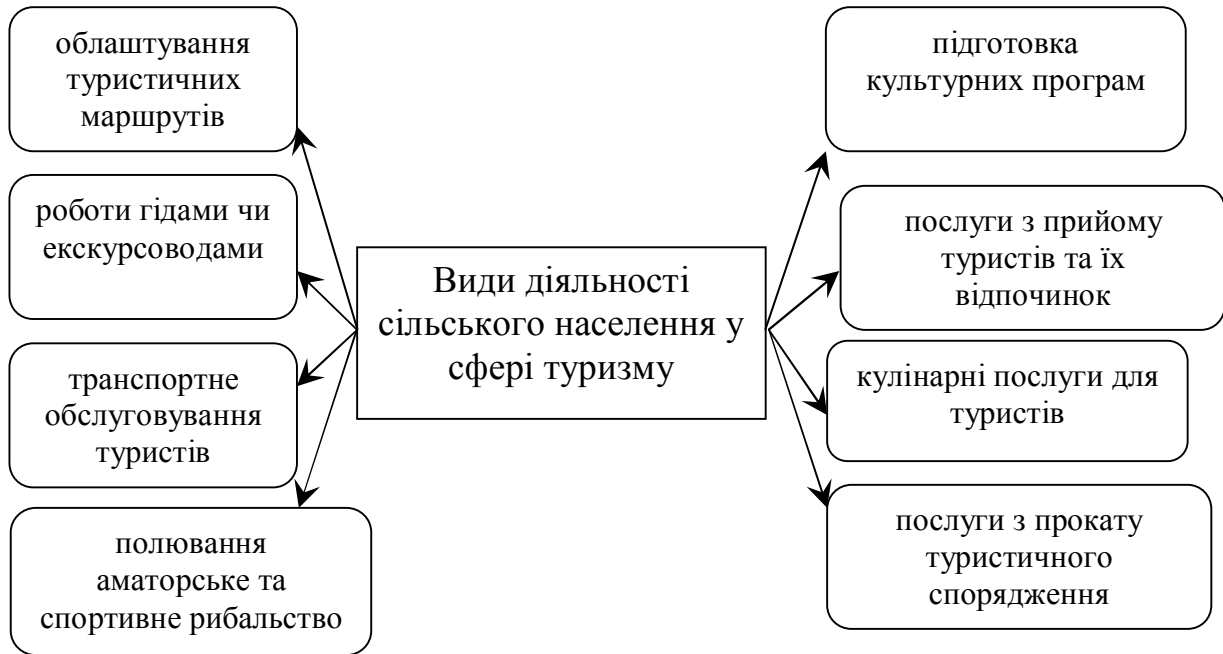

Рис. 2. Вид прибуткової діяльності сільського населення у сфері зеленого туризму*

* узагальнено автором [9]

Необхідно відмітити, що на шляху розвитку сільського зеленого туризму є багато інших проблем, на приклад найвагомішими перешкодами на шляху розвитку туризму в сільській місцевості вважається транспортна віддаленість осередків відпочинку та їх рекреаційна необлаштованість (невідповідність запитам сучасного туриста). Вирішення цієї проблеми можливо шляхом об'єднання зусиль регіональних й місцевих органів влади для оновлення комунікаційної інфраструктури; наявність приватного автомобільного транспорту дає змогу відпочиваючим без складнощів досягати бажаних регіонів, навіть тих, що значно віддалені від початкового пункту мандрівки; стимулювання розвитку рекреаційних форм малого підприємництва в сільській місцевості дає можливість покращити існуючу інфраструктуру й підвищити стандарти сільської гостинності до загальноприйнятих "міських" шаблонів готельного сервісу.

Для сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні і наближення його до стандартів ЄС необхідно: упорядкувати нормативно-правову базу прийняттям Верховною Радою закону прямої дії "Про сільський зелений туризм" та Постанови Кабінету Міністрів з питань стандартизації його діяльності "Послуги туристичні. Туризм сільський зелений. Основні вимоги"; на основі Програми розвитку сільського зеленого туризму в Україні, розробити регіональні програми розвитку; визначити методологію розроблення та впровадження моніторингу досягнення цільових показників зазначених програм на регіональному та загальнодержавному рівнях; створити інфраструктури державної фінансово-кредитної підтримки розвитку сільського зеленого туризму; вивчити потребу ринку послуг сільського зеленого туризму і створити в системі навчальних закладів різного рівня курси перепідготовки кадрів для цієї сфери туризму; створити систему інформаційно-аналітичного забезпечення сфери сільського зеленого туризму; делегувати Спілці сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, як органу фахового і громадського самоврядування, повноваження щодо розробки та впровадження загальноукраїнських

стандартів сільського зеленого туризму, а також здійснення зовнішнього незалежного моніторингу державної та регіональних програм розвитку сільського зеленого туризму.

Кожний з наведених напрямів забезпечення пріоритетності розвитку сільського зеленого туризму в Україні потребує посилення регуляторної функції держави, що має спиратися на результати попередніх науково-дослідних розробок.

Висновки та пропозиції. Таким чином можна дійти висновку, що формування галузі зеленого туризму і доведення її до рівня загальноприйнятих світових стандартів має стати одним із шляхів відродження економіки країни.

Головною рушійною силою бурхливого розвитку зеленого туризму є швидко зростаючий попит на рекреацію в сільській місцевості. Збільшення попиту на сільський відпочинок зростає внаслідок зменшення тривалості робочого часу, збільшення кількості платних відпусток, зростання рівня освіти, розвитку транспортної мережі – залізничної, автодорожньої, повітряної та морського транспорту.

Сільський зелений туризм – корисний як для відпочиваючих, так і для господарів – селян, сільських громад, регіонів і держави в цілому, сприяє розвитку багатьох пов'язаних з ним галузей економіки. Його розвиток також сприятиме збереженню селянства як носія української ідентичності, культури і духовності, це додаткові можливості для популяризації української культури, поширення знань та інформації про історичні, природні, етнографічні особливості України, що заслуговує на всіляку підтримку з боку держави.

Список використаних джерел:

1. Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України // Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. 2008. - №1 (6). - С.138-143.
2. Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.world-tourism.org>
3. Головне управління статистики: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Історія розвитку туризму в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://refbase.com.ua/referats/detail-921.html>
5. Про затвердження державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 р. № 583 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 18. – С. 143.
6. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 31. – Ст. 241.
7. Розвиток сільського туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pda.coolreferat.com/>
8. <http://ruraltourism.com.ua/?a=proturizm>
9. http://www.rfpp.cv.ua/index.php?option=com_content

КОРОБКА С.В. ЗЕЛЕНЬКИЙ ТУРИЗМ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ

В статье обращается внимание на современное состояние сельского зеленого туризма, представлены перспективы дальнейшего развития в Украине. Современный опыт и научные исследования свидетельствуют, что ускоренное развитие сельского зеленого туризма может сыграть роль катализатора структурной перестройки экономики, решить социально-экономические проблемы в сельской местности.

Ключевые слова: туризм, сельский туризм, сельская местность, стратегическое направление.

KOROBKA S.V. GREEN TOURISM AS FACTOR OF INCREASE OF COMPETITIVENESS OF RURAL LOCALITY

The article addresses the current state of rural tourism, given the prospects for further development in Ukraine. Modern experience and research indicate that the accelerated development of rural tourism can be a catalyst of economic restructuring, to solve social and economic problems in rural areas.

Keywords: tourism, rural tourism, rural area, the strategic direction.